

Szerkesztőség:

Az arad-országi egyesült vasutak paktájában. Bérmentelen leveleket csak ismert kőztől fogadunk el. Köziratokat vissza nem küldünk. Kiadóhivatal: Az arad-országi egyesült vasutak paktájában hova a hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendők.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelenik kétféle és háromszor hetente.

Előfizetési árak:

helyben: vidékre: 1 évre 12.- frt 12. évre 14.- frt 3 évre 36.- frt 6. évre 66.- frt 1 évre 8.- frt 12. évre 25.50 frt 1 hó 1.- frt 1 óra 1.30 frt

Hirdetések díja:

8 hasábos posztóval egyeztetve hirdetésenként 8 kr., minden következőnél 4 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyitólár sora 15 krajczár.

Rudolf trónörökös halála.

Arad, február 3.

Az országos gyász egy pillanatra sem vesztette semmit intenzív voltából. Ellenkezőleg, erősödött. A megdöbbentő valóság érzete, mind nagyobb súlyjal nehezedik a kedélyekre és mindenki érzi, hogy a mikor Habsburg-Rudolfot ott hagyja a fejedelmi gyászkiáltást, akkor fog minden fájdalommal és töréssel emlékeztetni minket a kérdésre, hogy mi lesz velünk?

Magyarok isténének kegyére, rég volt ilyen szükségünk. Szent-István trónja, régen vesztett ilyen nagyot.

Magyarországnak régen volt olyan kétségbeesítő temetése, mint a milyen a holnapuáni lesz.

Királyunk felsőleges személyén nyugszik minden magyar tekintete és egy ajakként fohászoknak milliók: Tartsd, oh tartsd meg isten királyunkat és tedd erőssé szívét!

A párisi magyar lap Rudolf haláláról.

A Párisi Magyar Értelmező Szótár tegnap száma, gyászkeretes sorok között, így ír Rudolf trónörökös haláláról:

Mély, igaz és elfojthatlan a „fájdalom, mely szívünket, magyar és lojalis szíveinket e váratlan, e kegyetlen és annyira leújtó hirtelen elfojta. Meghalt a trónörökös” ezt rebegte elfojtott hangon és líbögő kebelrel minden párisi magyar a kegyetlen hír hallatára.

A megdöbbentés oly általános és mély, hogy csak az ítélet meg, a ki ismeri az igazi magyar lojalitást és a kinek szívében a miénkhez hasonló fájdalom és dülő érzelmek honol.

A messze távolban, idegen földön, a francia köztársaság talaján öszinte könyvet hullatunk a Habsburgok és dísz sarjának korai a váratlan halálán és hazafias bánatunkban oszlatokunk magyarországi honfitársainkhoz, kérve a Mindenható, hogy felsőleges uralkodónknak adományozza azion éveket, a miket a könyörtelen sors így trónörökösünk viruló életéből, kegyetlenül kiszakított, hogy ekként hosszú és boldog uralkodása alatt vigaszt és enyhülést találjon népeinek megelégedettségében és boldogságában azon soha, meg nem szűnő fájdalom ellen, melyet egyetlen fának, az osztrák-magyar monarchia jövőendő uralkodójának. Szt.-István koronája nagyreményű örökösének váratlan halála atyai szívében keltett és a mely fájdalom hangján erős visszhangra találnak minden igaz magyar szívében.

A messze távolban mi is öszinte könyveinkkel adozunk a fenköltészelem, az anyyi szép reményre jogosító trónörökös emlékének.

Béke legyen vele!

Hogy következett be a halál?

A mayerlingi katasztrófa a legilletékesebb helyről nyert értesítésünk szerint a következőkép történt: A trónörökös hétfőn, január 28-án egy maga flakkerbeült Mayerlingbe hajtatott. Az utja a „Zöld fához” címzett vendéglő mellett, majd Hohrotherden keresztül vezetett. Gaden közepén közelében a kocsi elakadt a nem tudott tovább haladni. Rudolf trónörökös kiugrott a kocsiból, belekapaszkodott a küllőbe s teljes erejéből azon fáradozott, hogy a kocsi tovább mehessen. Csak hosszas vesződség, hosszas fáradozás után sikerült az elakadt flakker kerékeit kiszabadítani. A trónörökös rendkívül megértőltte magát, kipirult, melle zihált, libeggett, s már rövid idő múlva érezte, hogy erősen megfázott. A meghüléses tünetek máj nem maradtak el, bár a trónörökös a heiligenkreuzi dombnál leszállt a kocsirol s rendkívül gyorsan gyalog ment Mayerlingbe.

A mayerlingi vadászkastélyban a trónörökös együtt reggelizett Coburg-Fülöp herceggel és Hoyos gróffal. Rudolf trónörökös jó kedvű, beszédes volt, majd hirtelen így szólt: — Korán fogunk lefeküdni; hatalmas náthám van, így lesz ha alaposan kiizzadom. Másnap, kedden, jókor reggel megtartották az előre hirdett vadászatot. A trónörökös nem vett részt a vadászatban; azzal mentette ki magát, hogy erősen megfázott s így nem mehet vadászni. Koburg-Fülöp herceg és Hoyos gróf a trónörökös nélkül mentek a pagonyba. Mikor visszatértek, megörültek, hogy a trónörökös jó szíven volt, meglátta rajt, hogy a hosszas éjszakai nyugalom jól esett neki. A trónörökös jókedvű volt, sokkal vigább, mint az utóbbi időben bármikor.

— Jobban érzem magamat, így szólt

vadásztársaihoz. A családi ebédre azonban mégse ment el.

— Ments ki engem, fordult kérő hangon Koburg-Fülöp hercegghez. — Kedves atyámnak és anyámnak mond meg, hogy csokoltatom a kezeiket; Stefánát és a kis Erzsikét tiszteltetem. A bajommal ne csináljatok valami hühhöt.

Koburg herceg azonnal Bécsbe hajtatott a Hofburgba. Mikor a Burgba ért a királyi család részben már együtt volt, s az ebédre készültek. Mivel a meghívottak közül többen hiányoztak, ámbar a kitűzött óra már régen elmúlt, a királyi család nagyon izgatott volt. A hiányzó közt volt a trónörökös és a trónörökösné. Mikor Koburg herceg a terembe lépett, a király izgatottan eléje sietett.

— Az Istenért, mit történt Rudolf-fal? Koburg herceg megnyugtatta a királyt. — A trónörökös kissé rosszul érzi magát, de állapota nem ad komoly aggodalomra okot. Az ebédre ugyan nem jöhett el de kétségtelenül nemokára teljesen egészes lesz.

Ebben a pillanatban lépett a terembe Stefánia trónörökösé. A kezében egy táviratot tartott, melyben férje megkérte, hogy menjen egyedül a dinerre, mert ő meghalt, de azért nincsen komoly baja. A táviratot mindenki elolvasta s kissé lecsillapult az izgatottság.

Mayerlingben a trónörökös mellett csak Hoyos gróf maradt. Este együtt vacsoráltak s körülbelül fél 11-ig beszélgettek.

— Kissé fáradt vagyok, szólt ekkor a trónörökös, — holnap pedig nem szeretném a vadászatot elmulasztani. S erre visszavonult szobáiba.

Másnap ezérdán a trónörökös már 7 órák reggel becsengette magához Loschek komornyikját. A trónörökös, a ki még az ágyban feküdt, különféle rendelkezéseket tett a vadászatra vonatkozólag. A vadászat kezdetét fél 8-ra tűzte ki, s meghagyta a komornyiknak, hogy ekkorra helyekre rendelje a kocsikat. A komornyik azt a ellenvetést tette, hogy a trónörökös mellett szeretne maradni, s így talán jobb lesz ha a vadásznak adja át a megbízásokat, majd az végrehajtja a parancsokat.

— Nem, nem! vágott a szavába Rudolf trónörökös, — így aztán mindenféle zavart csinálnának.

A komornyik ekkor kiment, hogy ura parancsai szerint cselekedjék.

A trónörökös egyedül maradt. Fél nyolczkor Loschek komornyik kopogott a trónörökös ajtaján. Jelenteni, akarta, hogy a vadászat előkészületei meg történtek.

A trónörökös szobájában mély csend volt; a kopogásra a komornyik nem kapott választ.

Loschek még egyszer kopogott, erősen köhögött, fél-alá járkált, hogy a zajjal felébressze ura figyelmét. Mind hiába, a trónörökös szobájából ismételt kopogásra se kapott választ.

Nyolcz óra tájban Koburg-Fülöp herceg és Hoyos gróf a kastélyba érkeztek. Mikor a trónörökös felől kérdéseket kértek, Loschek azt mondta, hogy ő fensége valószínűleg mélyen alszik, mert ismételt kopogtatásra sem adott választ.

Elhatározták, hogy kevéssé még várnak s aztán ismét kíséreltet tesznek az alvót felkelteni. Azután újra és újra kopogtak, mindig erősebben, mindig hangosabban.

Bélől mély csend volt, a trónörökös szobájából nem hallatszott semmi zaj, semmi nesz. A kívül állók lélekzetet visszafojtva leslek a legesekélyben nesze, szívüket aggodalom szorította össze.

Egy ideig még tanácsoztak, aztán elhatározták, hogy feltörik az ajtót. Mindhárom nekidőltek a nehéz ajtónak s egyesült erővel rövid idő múlva sikerült az ajtóból egy négyzetes lyukat betétni. A nyíláson benyúltak, elfordították a kulcsot s a szobába léptek.

A vér megfázott ereikben arra a látványra, melyre gondolni se mertek, melyet nézniök borzalom volt.

A trónörökös egy ingben feküdt az ágyban. Tete az ágy szélén túl kihajlott, feje lehanyatlott, bal karja mereven lógott le s a keze a padlót érte. A halott színtelen ajkain a véresek pek gyöngyözték.

Loschek komornyik lépett először az ágyhoz. Mikor meg látta a halvány, lelógó fejét, a véres ajkakat, nagyot sikoltott. — Jézus Mária! A császárifenség strichninnel megmérgezte magát!

A komornyik valamikor hallotta, hogy a strichnimmérgezésnél vér foly a megmérgezett szájából.

Koburg herceg, Hoyos gróf és nyomukban Loschek komornyik ijedten a szomszéd szobába siettek. Itt rövid tanácskozás után megegyeztek, hogy Hoyos gróf nyomban Bécsbe utazik, s megviszi a Hofburgba a borzalmas katasztrófa híret, Koburg herceg és Loschek komornyik meg akarták várni a hatósági bizottságot, s örökidni akartak,

hogy a halott és a halottas szoba úgy maradjon, a hogyan találták. A trónörökös ágya mellett karos gyertyatartó állott égő gyertyákkal. Ezt se érintették, a gyertyákat se oltották el.

Miután Hoyos gróf eltávozott a kastélyból, Koburg herceg s nyitott ajtón át észrevette, hogy a gyertyák tövig égtek s a láng már elkapta a gyertyatartó papírrózsáját. Hogy a tűzveszedelmet elhárítsák, visszasiettek a halottas szobába s oltották a gyertyákat.

Már világos nappal volt. A herceg és a mögötte álló komornyik most jobban szemügyre vették halottat. A trónörökös feje egészen lehanyatlott, az ajkai közül vastag sugárban omlott a vér, s pirosra festette a padlót. Csak most látták meg, hogy a homlokukon kerek kis lövősebván, a koponya meghasadott s a lehanyatlott jobb kézben revolver van.

Tehát nem mérgezés történt, a trónörökös fölbölte magát. Hoyos gróf ezalatt kocsin Badenbe hajtatott, itt gyorsan felkereste dr. Mühlleitner orvost. A kastélyba küldte, aztán sebes vágatásban tovább hajtatott Bécs felé. A Hofburgba érve elhatározta, hogy a gyász hírt először a királynéval tudatja.

Borzasztó feladatát olyan kiméletesen akarta teljesíteni, a mennyire a körülmények csak engedték. Először azt mondta, hogy a trónörökös súlyosan megbetegedett. A megrámt királyné kérdésekkel ostromolta: mi a baja? milyen betegség döntötte győbe? vagy-e veszedelem?

Ekkor Hoyos gróf megmondta, hogy a trónörökös hálott.

A királyné, mikor értett bizonyon fájdalommal, Ferencz József királyhoz akart sietni, hogy vele is közölje a lesújtó rémhirt.

Hoyos gróf visszatartotta.

Még borzasztóbb hírt kell felségedel tudatnom. A trónörökös megmérgezte magát. — Ezt nem tudom a királynak megmondani, felelt Erzsébet királyasszony, fájdalmas, fátyolozott hangon.

A király tényleg a trónörökös kezével oltotta ki életét. Délután a főudvarmesterei hivatal kúldöttjei Mayerlingbe érkeztek, hogy a konyalásról jegyzőkönyvet vegyenek fel. Konstatálták a szomorú tény, hogy a trónörökös öngyilkosságot követett el. Ezután a holttestet abba a koporsóba tették, a melyben később Bécsbe szállították.

A talált iratokat a bizottság őrizet alá vette. Több levelet találtak, melyeket a trónörökös az utóbbi napokban írt. Az egyiklevél Stefánia trónörököséhez volt intézve; ezt a levelet a trónörökös még a múlt héten írta.

A bizottság visszatérte után jelentést tett a tapasztalásokról s ezután tanácskozást tartottak a Hofburgban. Elhatározták, hogy a valóságot nyilvánosságra hozzák. E határozat eredményeképpen az osztrák, valamint a magyar hivatalos lap közölte a szomorú hírt, hogy a trónörökös öngyilkos volt.

A király mondta.

Őfelsége a király a trónörökösöt ért katasztrófnak hatása alatt, midőn másnap Tiszta Kálmán magyar miniszterelnököt fogadta, a következő nyilatkozatot tette.

»Mindent elvesztettem, a mit birtam a reményből és a hitből, melyet fiam jövőjébe vettem; immár nem maradt egyebem, mint a kötelesség érzése, melyhez mindaddig, míg csak öregesontjaim kibírják, hű fogok maradni. Erre úgy ön mint népeim bizon számit-hatnak.

Halálsejtelmek.

Rudolf trónörökös, mikor egyszer Udel daleladása közben önkénytelenül a magától kinyitott ajtó felé fordult, a trónörökös szavakkal nyugtatta meg: So h'se törödjön vele; a kísértetek egyike lesz, melyek a Burgban járnak. — Meyerlingben is többször megfordult nála Udel s itt történt egy alkalommal, hogy mikor nem igen akart inni, a trónörökös így biztatta: »Igyéki! Egyszer úgy is meg kell halnunk; ki előbb ki utóbb. Nekem megjósolták s meg fogja látni, hogy korán halok meg. Kis szünet után hozzá tette: »Legjobbban szeretnék a csatamezőn meghalni.«

Egyszer azt kérdezte Udel-től, hogy melyik a legszebb nyaralóhely s mikor a tanár többet elősorolt, azonnal vágott szava: »Legszebb a nyár Bécsben, mert akkor sokat nem lát az ember, kikkel más kortalákozni kell.«

Mende-mondák.

A szomorúság e napjaiban, sok lelkiismeretlen lap akad, a mely a szenzáció kedvéért megfélekedzik a lojalitás gyöngédségéről és közread mindenféle kiméletlenségeket. Legszomorubb az, hogy még komoly lapok is a forrás megválogatása nélkül mindenféle híreket közölnek a trón utódlásról. A leghivatalosabb oldalról nyert értesítés alapján kijelenthető, hogy ezen kérdés máig mérvadó körökben még beszéd tárgyat sem képezte s szemben a nyitl koporsóval elképzelhető, hogy nem is képezhet. Es mi okból kellene e kérdést tárgyalni? A törvény világos szavai értelmében Károly Lajos főherceg, ki, hála a gondviselésnek, a legjobb egészségnek örvend, a trónutód és utána másodsorban az elsőszülött fia, Ferencz Ferdinánd. Miután sem ok sem alkalom nincs arra, hogy Károly Lajos főherceg jogairól most lemondjon, ilyesmi szóba sem jöhet. Őfelségét a borzasztó csapás nagyon lesújtotta ugyan s a király szomorúságát még az idő sem fogja egyhamar enyhíteni, de ismert nagy lelki ereje és kitűnő egészsége által támogatott kötelesség érzete, vigaszt nyújtó uralkodói teendőinek ernyedetlen és háborítlan továbbvitelét biztosítják.

Stefánia.

Azt a hírt, hogy Stefánia trónörökösé örvendetes események néz elébe, már a legkrzelebbi napokban hivatalosan meg fogják közölni.

Stefánia főhercegné szülővel együtt alhagya Bécsot és Brüsszelbe utazik.

Rudolf nyilatkozta.

A bécsi lapok írják a következőket: A trónörökös nem rég a következő szavakat mondta: Mindenáron kell mennem a karjám nekem tenni kedves Mayerlingemet. Azt beszélik, hogy gyanus emberek köszálnak a pagonyban. — No, de lennem emberükre fognak találni, mondhatom! Kimondhatlan örömmre szolgálna, ha velük szemtől szembe találkoznám!

Ezek voltak Rudolf koronaörökös főherceg szavai.

Mind ezek még oly tapogatózó szavak, melyekre komoly következtetést alapítani a józan ítéletre megevesem.

A boncolás.

A „Budapesti Közlöny” a következőket közli: Őcs. és kir. fensége Rudolf főherceg trónörökös hullájának 1889. évi január hó 31-én Bécsben, a cs. és kir. Burgban, az erre törvényszerűen hivatott orvosi szakférfiak által és a törvényes alakosságok megtartásával megejtett boncolása alkalmával, a jegyzőkönyvbe vett boncolat alapján, egy a közreműködött orvosok aláírásával hitelesített vélemény adatot ki, melynek szövege a következők:

Orvosi vélemény.

- 1. Őcs. és kir. fensége a trónörökös halálának közvetlen okát: a koponyának, valamint a mellő agyrészeknek szétzúzódása képezte. 2. E szétzúzódást egy a jobboldali halánték előrére küszvettlen közelebbi intézett lövés okozta. 3. Egy középszerű átmérőjű revolverből jövő lövés alkalmas volt a jelzett sérülésnek előidézésére. 4. A löveg nem találtatott meg, mint-hogy az a ballitólótt konstalt löcsatorna-nyíláson kihatolt. 5. Nem szenved kétséget, hogy a lövést őcs. és kir. fensége önmaga intézte maga ellen s hogy a halál rögtön bekövetkezett. 6. A nyil- és koszoru-varratnak időelőtti ösznenővése, a koponya-gödröcsenek feltűnő mélyége s az ugynevezett „ujj-alaku benyomódások” a koponyacsontok belső felületén, az agykérvények feltűnő elapodása és az agy-gyomrocs kitágulása oly kortűnetek, melyek tapasz-talás székintrendelle-

nges lelki állapotokkal szoktak együtt járni s ennél fogva arra a feltévesre jogosítanak, hogy a tett elmeszarban hajtatott végre.

Hofmann dr. s. k.

udv. tanácsos. a törvényeségi orvostan tanára. Kundrat János dr. s. k. tanár, a kórbonostani intézet igazgatója, mint boncoló orvos. Widerhofer Hermann dr. s. k. tanár, udv. tanácsos, hási orvos.

— február 3.

Mai távirataink a következők: — A magyar képviselőház küldöttsége a te metésén. —

Budapest, február 3. (Az »Aradi Közlöny« eredeti távirata.) A képviselőház mai rendkívüli ülésén az elnök magát, egy jegyzőt és minden pártnak egy tagját ajánlja, kik a temetésnél a templomban lesznek; azokivül 60 tagot választ a ház, kik a házat képviselendik. Később az elnök kijelentette, hogy a múlt ülésben a »széllhűdés« kifejezést azért mondta mind halálokat, mert Károlyi István gróf ilyenmü sürgönyét vette.

— A gyász a Burgban. —

Bécs, február 3. (Az »Aradi Közlöny« eredeti távirata.) A belga királyi pár és Baldwin herceg ma reggel a ravatálnál csendes imát mondtak és kossorukat elhelyezték. Délelőtt Őfelsége a király és Erzsébet királyné, a főhercegek látogatását fogadták.

NAPTÁR.

Február 4. Hétfő. Róm. k. naptár. Kőrösi András pk. Prot. naptár: Veronika. Görög. orosz naptár: (Január 23.) Kelemen vt. Nap két óra 28 perczor, nyugatiz 6 óra 6 perczor. Február 7. Az aradi ügyvédi kamara rendkívüli közgyűlése. Február 8. Az aradi utcai harosban elesett hőök emléktáplépe. Február 18. Az aradi tornaegyesület 10 évi fennállásának ünnepe. Ápril 7. Az aradi ügyvédi kamara rendkívüli közgyűlése. Február 24. Az aradi polgári lövészegylet avirndes közgyűlése a városban d. e. 10 órakor.

HIREK.

ARAD ÉS VIDEKE.

Reszvét a trónörökös halála felett. Aradmegye és Aradváros köztörvényhatósági bizottságai ma, hétfőn rendkívüli közgyűléseket tart, melyeknek egyedüli tárgya annak megbeszélése lesz, hogy a trónörökös halála feletti részvétnek a megye s a város közönsége mi módon adjon impozans kifejezést. Fábrián László főispán a városnál délután 4 óraa hivta össze a közgyűlést. Azonban utólagosan abban állapot-tak meg, hogy a rendkívüli közgyűlés délelőtt fél 10 órakor tartat-tatik, hogy a temetésre menő küldöttség tagjai már a déli vonattal elutazhassanak Aradról. A megyésél délelőtt 10 órakor tartatik meg a közgyűlés.

— Az »EMKE«-bál elhalasztva. Az országos gyász miatt a február hó 9-iki »EMKE«-bál a bálbizottság a ma vasárnap megtartott gyűlésen elhalasztotta. A bál megtartásának napja fölött a csütörtökön, e hó 7-ikén déli 12 órakor a városban kiatermében tartandó bizottsági gyűlés fog határozni.

— Az aradi polgári takarékpénztár. városunk e legfőbb pénzüzetése tegnap délelőtt 10 órakor tartotta meg első rendes közgyűlést, a melyen Múlek Lajos dr. elnökölt a következő részvényesek jelenlétében: Auerbach Miksa, Barabás Béla dr., Boros Vidá, Csepereghy Mihály, Domonkos Lajos, Elias Armin, Fikler József, Freyberger József, Grünberger J. M., Hcim István, Herold Bessó, Junga Sándor pénztárnok, Keresztos Akos, Konyó Lajos, Kriván Akos, Marecsch Gyula, Millig József, Mittler Izidor dr., Nagy Sándor, Nemes Zsigmond dr., Péterffy Antal, Pless Mór titkár, Béthy Lipót, Sarlot Domonkos, Simay István, Steinitzer Pál dr., Steiner Jakab, Szabó József, Tenner József, Tiszti Lajos, Varga József, Vizer Péter, Wadovszky Gusztáv stb. Megnyit-

